

Lapsesta aikuiseksi - miten ehkäistä työelämästä syrjäytymistä?

Katja Kokko & Lea Pulkkinen

Vaikka lapsen heikko tunteiden hallinta - erityisesti aggressiivisuus - on osoittautunut riskitekijäksi myöhemmän pitkäaikaistyöttömyyden kannalta, on huomattavaa, että osa lapsena aggressiiviksi luokitelluista on selvinnyt työelämän vaatimuksista ongelmitta. Minkälaisissa tapauksissa ja millaisten tekijöiden myötävaikutuksella lapsen aggressiivisuus liittyy työelämästä syrjäytymiseen aikuisena? Entä mitkä tekijät suojaavat osaa lapsista aggressiivisuuden kielteisiltä vaikutuksilta? Tutkimukset osoittavat, että vahvaa tunteiden hallintaa ilmentävät käyttäytymisstrategiat lapsena ennakoivat suotuisaa kehitystä aikuisena.

Tässä kirjoituksessa raportoitavat tulokset aikuisiässä koetun pitkäaikaistyöttömyyden varhaisista riskitekijöistä ja pitkäaikaistyöttömyydeltä suojaavista tekijöistä perustuvat lähes 30 vuotta jatkuneeseen seuruututkimukseen, jonka akatemiaprofessori Lea Pulkkinen aloitti Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksessa vuonna 1968. Tutkimuksessa samoja, ensi vaiheessa 8-vuotiaita, ihmisiä on seurattu 14-, 20-, 27-, 33- ja 36-vuotiaina (Pulkkinen 1996). Parhailaan tietoa kerätään 42-vuotiaita tutkittavilta. Alun perin 8-vuotiaita osanottajia (syntyneet pääosin 1959) oli tutkimuksessa mukana 369 (173 tyttöä ja 196 poikaa). Otos käsitti 12 koululuokkaa, joista puolet oli keskisuomalaisen kaupungin keskustan ja puolet esikaupunkien kouluista. Lapsuus- ja nuoruusiässä tietoa osanottajien sosiaalisesta käyttäytymisestä ja koulusopeutumisesta on koottu opettaja- ja toveriarviointien avulla. Aikuisiässä tiedonkeruut ovat koskeneet mm. perhesuhteita, lasten kasvatusta, koulutusta, työhistoriaa, terveyttä, alkoholin käyttöä ja persoonallisuutta, joista tietoa on koottu kyselylomakkeiden, itsearviointien ja haastattelujen avulla.

Lapsesta aikuiseksi -pitkittäistutkimukseen osallistuvien joukko on pysynyt poikkeuksellisen suurena vuodesta toiseen. Esimerkiksi 36-vuotiaana tutkimukseen osallistui edelleen noin 80 % (311 henkilöä, joista naisia 150 ja miehiä 161) alkuperäisestä 8-vuotiaiden osanottajajoukosta. Tuolloin tutkimukseen osallistuneet edustivat hyvin sekä alkuperäistä satunnaisotosta että koko 36-vuotiaiden ikäluokkaa Suomessa mm. siviilisäädyn, lasten lukumäärän, koulutuksen ja työtilanteen suhteen. On huomattavaa, että yhteiskunnallinen tilanne oli erilainen vuosina 1986 ja 1995 aineistoa koottaessa: 1986, osanottajien ollessa 27-vuotiaita, työttömyysaste oli n. 5 %, kun taas 1995, osanottajien ollessa 36-vuotiaita, se oli n. 18 %. Tällä aikavälillä niiden osanottajien työurat, jotka olivat epävakaita jo 1986, edelleen epävakaituivat (Rönkä, Ohranen & Kokko 1996).

Pitkäaikaistyöttömyyden varhaisten riskitekijöiden selvittämisessä on olennaista, että seuruututkimukset aloitetaan tarpeeksi varhain (Mortimer 1994). Tällöin tietoa kerätään ennen työttömyyttä eli *prospektiivisesti*. Toinen tapa kerätä tietoa on pyytää aikuisia työttömiä muistelemaan, millaisia he olivat olleet lapsina. Tätä tiedonkeruun tapaa kutsutaan *retrospektiiviseksi*. Prospektiivista tiedonkeruuta pidetään luotettavampana kuin retrospektiivistä tiedonkeruuta, koska jälkimmäiseen tietoon saattavat vaikuttaa ihmisen muistin vääristymät (esim. Bergman, Eklund & Magnusson 1991).

Lapsesta aikuiseksi -tutkimus tarjoaa mahdollisuuden tutkia lapsuudesta juontuvia työttömyyden riskitekijöitä. Kirjallisuudesta löytyy kaksi aiempaa prospektiivista, lapsuusikästä alkanutta pitkittäistutkimusta, joissa on tarkasteltu työttömyydelle altistavia tekijöitä (Caspi, Wright, Moffitt & Silva 1998; Fergusson, Horwood & Lynskey 1997). Nämä uusiseelantilaiset tutkimukset osoittavat, että lasten käytösongelmat ovat riskitekijöitä myöhäisnuoruudessa koetun pitkäaikaistyöttömyyden kannalta.

Emootion ja käyttäytymisen säätelyn malli

Lapsesta aikuiseksi -tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä on ollut kautta vuosien Lea Pulkkinen kehittämä emootion ja käyttäytymisen säätelyn malli (Pulkkinen 1994). Mallin mukaan yksilöiden väliset erot tulevat esille kahdella ulottuvuudella, joista toinen liittyy tunteiden hallintaan ja toinen käyttäytymiseen. Tunteiden hallinnan ulottuvuuden ääripäät ovat vahva vastakohtana heikko tunteiden itsehallinta, ja käyttäytymisen ulottuvuuden ääripäät ovat aktiivinen vastakohtana passiivinen käyttäytyminen. Lapsi, jolla on vahva tunteiden itsehallinta, käyttäytyy tavallisesti luotettavasti ja ystävällisesti. Sen sijaan heikosti tunteitaan kontrolloivalla lapsella mielialat vaihtelevat nopeasti. Aktiivinen lapsi touhuilee innokkaasti toisten lasten kanssa, kun taas passiivinen lapsi on usein sosiaalisesti arka ja puuhailee mielellään yksin.

Emootion ja käyttäytymisen säätelyn mallin kaksi ulottuvuutta muodostavat neljä erilaista ristiriitatilanteissa sovellettavaa käyttäytymisstrategiaa: A-, B-, C- ja D-strategia. *A-strategia* (heikko tunteiden itsehallinta ja aktiivinen käyttäytyminen) käyttävä lapsi toimii ristiriitatilanteissa tavallisesti aggressiivisesti, kun taas *D-strategia* (heikko tunteiden itsehallinta ja passiivinen käyttäytyminen) käyttävä lapsi kääntyy sisäänpäin ja ahdistuu. *B-strategialle* (vahva tunteiden itsehallinta ja aktiivinen käyttäytyminen) on tyypillistä sosiaalisesti rakentava, konstruktiiivinen ristiriitatilanteiden ratkominen. *C-strategia* (vahva tunteiden itsehallinta ja passiivinen käyttäytyminen) käyttävä lapsi välttää ristiriitatilanteita kaikin tavoin, ja hänen käyttäytymistään voidaan luonnehtia mukautuvaksi.

Lapsesta aikuiseksi -tutkimuksessa on osoitettu, että vahvaa tunteiden hallintaa ilmentävät käyttäytymisstrategiat lapsena ennakoivat suotuisaa kehitystä aikuisena. Tulokset osoittavat, että naisilla B-strategia (konstruktiiivisuus) ja miehillä C-strategia (mukautuvuus) liittyvät sopeutuvaan persoonalliseen tyyliin (Pulkkinen 1994), hyvään sosiaaliseen toimintakykyyn (Pulkkinen, Hölsä & Kokko 2000) ja hyvään työuran kehitykseen (Pulkkinen, Ohranen & Tolvanen 1999). Lapsen heikkoa tunteiden hallintaa heijastavien käyttäytymisstrategioiden on huomattu puolestaan jossain määrin ennakoivan elämänkulun hankaluuksia. Naisilla D-strategia (ahdistuneisuus) näyttäisi liittyvän alkoholiongelmiin (Pulkkinen & Pitkänen 1994) ja miehillä A-strategia (aggressiivisuus) näyttäisi ennakoivan rikollisuutta (Pulkkinen & Hämäläinen 1995) ja vähäistä yhteiskunnan sääntöihin sosiaalistumista (Kokkonen & Pulkkinen 1999). Lisäksi nuoruusiän aggressiivisuus selittää sekä miehillä että naisilla huonoa itse arvioitua terveyttä (Kokkonen, Kinnunen & Pulkkinen painossa), fyysisiä oireita ja loukkaantumisia (Pulkkinen 1995).

Lapsen aggressiivinen käyttäytyminen riskitekijänä

Tässä artikkelissa kuvailemme pitkäaikaistyöttömyyden ennakoijia ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyydeltä suojaavia tekijöitä. Pitkäaikaistyöttömyyttä arvioitiin tässä tutkimuksessa ikävälillä 27-36 vuotta (Kokko, Pulkkinen & Puustinen 2000). Tällä aikavälillä tutkimuksen osanottajista 36 % oli kokenut työttömyyttä. Työttömyyden kestot vaihtelivat kahdesta viikosta kahdeksaan vuoteen. Luokittelimme osanottajamme työttömyyden keston perusteella viiteen luokkaan: ei lainkaan työttömyyttä, alle puoli vuotta työttömyyttä, alle vuosi työttömyyttä, alle kaksi vuotta työttömyyttä ja yli kaksi vuotta työttömyyttä. Vain yli kaksi vuotta työttömänä olleet erosivat muista ryhmistä kehitystautensa perusteella. Heidän pitkään jatkunutta työttömyyttään voidaan luonnehtia työelämästä syrjäytymiseksi. Kutsumme tätä ryhmää "pitkäaikaistyöttömiksi".

Edellä kuvatuista kahdesta Pulkkinen (1994) emootion ja käyttäytymisen säätelyn mallin ulottuvuudesta tunteiden hallinnan ulottuvuus erotteli työttömien ryhmiä toisistaan (Kokko 2000; Kokko ym. 2000). Pitkäaikaistyöttömillä oli esiintynyt muita useammin tunteiden hallinnan vaikeuksia, erityisesti aggressiivista käyttäytymistä (A-strategia) 8-vuotiaana. Sosiaalisesti ahdistunut ja passiivinen käyttäytyminen (D-strategia) oli epäsuorasti yhteydessä myöhempään pitkäaikaistyöttömyyteen; se ennakoiki heikkoa kouluosoitumista, mikä sitten liittyi työttömyyteen.

Vaikka lapsen heikko tunteiden hallinta - erityisesti aggressiivisuus - osoittautui riskitekijäksi myöhemmän pitkäaikaistyöttömyyden kannalta, on huomattavaa, että osa lapsena aggressiiviksi luokitelluista selvisi työelämän vaatimuksista ongelmitta. Olemmekin tarkastelleet ensiksikin sitä, missä tapauksessa ja millaisten tekijöiden myötävaikutuksella lapsen aggressiivisuus liittyy työelämästä syrjäytymiseen aikuisena, ja toiseksi niitä tekijöitä, jotka suojaavat osaa lapsista aggressiivisuuden kielteisiltä vaikutuksilta.

Lapsen aggressiivinen käyttäytyminen ja epäonnistumisten kehä

Tulostemme mukaan eräs selitys aggressiivisten lasten myöhemmille työllistymisen ongelmille on se, että aggressiivinen käyttäytyminen saattaa aloittaa epäonnistumisten kehän (Kokko & Pulkkinen 2000a). Epäonnistumisten kehällä tarkoitetaan sitä, että jonkin tietyn kehitysvaiheen seurauksista tulee seuraavan kehitysvaiheen ennakoijia. Esimerkkinä voidaan mainita peruskoulun päättävä nuori, joka tehdessään valintaa jatko-opiskelun ja opiskelun lopettamisen välillä tekee samalla myös tulevia valintoja ennakoivia päätöksiä. Havaitimme, että 8-vuotiaan lapsen opettajan arvioima aggressiivinen, A-strategian mukainen käyttäytyminen (ilmeni toisten lasten satuttamisena, potkimisena, kimppuun käymisenä ja kiusaamisena) ennakoi koulusopeutumattomuutta 14-vuotiaana. Tämä ilmeni muun muassa huonona koulumenestyksenä, motivaation puutteena, rangaistuksina ja pinnaamisena. Koulusopeutumattomuus puolestaan voi vaikuttaa jatko-opiskeluhaltomuuteen.

Nuoren koulusopeutumattomuus oli sekä epäsuorien että suorien yhteyksien kautta pitkäaikaistyöttömyyden riskitekijä (Kokko & Pulkkinen 2000a). Epäsuorilla yhteyksillä viitataan siihen, että koulunkäynnin vaikeudet 14-vuotiaana ennustivat sekä ammatillisten vaihtoehtojen vähyyttä että alkoholiongelmia 27 vuoden iässä, mitkä puolestaan liittyivät työllistymisen vaikeuksiin. Suorat yhteydet tarkoittavat sitä, että kouluvaikeudet olivat sinänsä työttömyyden riskitekijöitä, mikä viittaa siihen, että henkilöllä voi olla vaikeuksia sopeutua työyhteisöön.

Lapsen prososiaalinen käyttäytyminen ja lapsilähtöinen vanhemmuus suojaavina tekijöinä

Suojaavat tekijät voivat suunnata riskilasten, esimerkiksi aggressiivisten lasten kehityskulun epäonnistumisten kehältä suotuisampaan suuntaan. Mahdollisina suojaavina tekijöinä tutkimme lapsen myönteistä sosiaalista käyttäytymistä (prososiaalisuutta) ja lapsilähtöistä kasvatusta (Kokko & Pulkkinen 2000a). Meillä oli sekä teoreettisia että empiirisiin tutkimustuloksiin liittyviä perusteita otaksua, että lapsen prososiaalinen käyttäytyminen ja lapsilähtöinen kasvatusta muuntavat aggressiivisuuden (A-käyttäytymisstrategian) negatiivisia vaikutuksia.

Tutkimuksissa on havaittu, että aggressiivisia lapsia syrjitään usein toveriryhmissä. Jos aggressiivinen lapsi pystyy kuitenkin käyttäytymään tilanteen vaatiessa myös prososiaalisesti, hänen riskinsä tulla syrjityksi vähenee huomattavasti (esim. Bierman, Smoot & Aumiller 1993; Volling, MacKinnon-Lewis, Rabiner & Baradaran 1993). Aggressiivisuus sinänsä ei ole riskitekijä toveriryhmän syrjimisestä kannalta - merkittävämpää on positiivisten ominaisuuksien puuttuminen (Loeber & Hay 1997). Hämäläisen ja Pulkkinen (1996) rikollisuutta koskevat tulokset tukevat johtopäätöstä: aggressiivisuuden lisäksi vähäinen prososiaalisuus lapsena ennakoi rikkomusten määrää aikuisena. On väitetty, että aggressiivinen ja prososiaalinen käyttäytyminen eivät ole toisiaan pois sulkevia ominaisuuksia, vaan voivat esiintyä samalla ihmisellä (Feshbach & Feshbach 1986). Niillä lapsilla, joilla ilmenee aggressiivisuuden lisäksi myös prososiaalista käyttäytymistä, on paremmat mahdollisuudet selvitä elämän vaikeuksista kuin niillä aggressiivisilla lapsilla, joilla ei ole myönteisiä sosiaalisia taitoja.

Määrittelimme prososiaalisen käyttäytymisen emotionin ja käyttäytymisen säätelyn mallin (Pulkkinen 1994) viitekehysten avulla. Se sisälsi vahvaa tunteiden hallintaa ilmentävän konstruktiivisen, B-strategian mukaisen käyttäytymisen, jota

mitattiin sekä toveri- että opettaja-arvioinnein lasten ollessa 8-vuotiaita (Kokko & Pulkkinen 2000a). Opettajat arvioivat esimerkiksi lasten luotettavuutta koulutoverina sekä kykyä toimia järkevästi harmillisissakin tilanteissa, ja toverit puolestaan arvioivat esim. lapsen taitoja toimia luokkaretken johtajana.

Oletimme, että prososiaalisuuden lisäksi *lapsilähtöinen kasvatus* toimii suojaavana tekijänä aggressiivisten lasten kehityksen kannalta. Lapsilähtöisiksi kasvattajiksi luonnehditaan sellaisia vanhempia, jotka hyväksyvät lapsensa, ohjaavat hänen käyttäytymistään ja antavat myös lapselle vastuuta (Pulkkinen 1982). Lapsilähtöisen kasvatuksen on havaittu liittyvän esimerkiksi vakaaseen työuraan (Männikkö & Pulkkinen, painossa). Sen avulla voidaan ohjata aggressiivisen lapsen kehitystä myönteisempään suuntaan, motivoida lasta vaikkapa kiinnostumaan koulutyöstä. Tutkimuksemme osanottajia pyydettiin muistelemaan 27-vuotiaana lapsuudenperheensä yleistä ilmapiiriä ja sitä, millaisia kasvattajia heidän vanhempansa olivat olleet silloin, kun he olivat noin 14-vuotiaita (Kokko & Pulkkinen 2000a). Arvioitavia ominaisuuksia olivat vanhempien keskinäinen suhde, suhde isään, äidin antama tuki ja ohjaus sekä fyysisen rankaisun käyttö. Arviointien perusteella muodostimme lapsilähtöistä kasvatusa osoittavan indikaattorin, joka sisälsi vanhempien hyvän keskinäisen suhteen, myönteisen isäsuhteen, äidiltä saadun tuen ja ohjauksen ja vähäisen fyysisen rankaisun käytön.

Pitkäaikaistyöttömydeltä suojaavat tekijät

Tutkimuksessamme vertailimme kahta aggressiivisten lasten ryhmää: niitä, jotka olivat 36-vuotiaina pitkäaikaistyöttömiä, ja niitä, jotka eivät olleet (Kokko & Pulkkinen 2000a). Luokittelimme aggressiivisiksi ne lapset, jotka 8-vuotiaana saamansa opettaja-arvioinnin perusteella sijoittuivat aggressiivisuuden summamuuttujan jakauman yläneljännekseen. Havaitimme, että työllistyneillä oli ollut lapsilähtöisemmät vanhemmat ja enemmän prososiaalista käyttäytymistä jo lapsena. Todennäköisyys joutua pitkäaikaistyöttömäksi oli paljon vähäisempi niillä aggressiivisilla lapsilla (vain 1 %), jotka olivat olleet prososiaalisia ja joiden vanhemmat olivat olleet lapsilähtöisiä kasvattajia, kuin niillä, joilta nämä suojaavat tekijät puuttuivat. Pitkäaikaistyöttömyyden todennäköisyys oli nimittäin jopa 45 % niillä aggressiivisilla lapsilla, joiden prososiaalisuus ja vanhempien lapsilähtöisyys jäivät alle yhden hajonnan keskiarvosta.

On huomattava, että suojaavien puskurivaikutusten lisäksi prososiaalisuus ja lapsilähtöinen kasvatus olivat voimavaratekijöitä (Kokko & Pulkkinen 2000a). Tällä tarkoitamme sitä, että niillä oli jo sinänsä ennustearvoa työttömyyden kannalta; ts. lapsen prososiaalinen käyttäytyminen ja lapsilähtöisiksi arvioidut vanhemmat vähensivät pitkäaikaistyöttömäksi joutumisen todennäköisyyttä koko osanottajajoukossa. Niiden merkitys kuitenkin korostui silloin, kun tarkasteltiin niitä lapsia, joilla oli taustallaan erityinen kehityksen riskitekijä, kuten aggressiivisuus.

Pohdintaa

Tutkimusten perusteella näyttää siltä, että lapsen aggressiivisuus - määriteltynä emotion ja käyttäytymisen säätelyn mallin (Pulkkinen 1994) mukaisesti A-käyttäytymisstrategiaksi - ennakoii pitkäaikaistyöttömyyttä aikuisena (Kokko 2000; Kokko ym. 2000). Tämä tulos on yhdenmukainen muidenkin (esim. Fergusson ym. 1997, Caspi ym. 1998) havaintojen kanssa, jotka osoittavat lapsen käytösongelmien ennakoivan myöhempää pitkäaikaistyöttömyyttä. Aggressiivisuuden merkitys työelämästä syrjäytymisen riskitekijänä voidaan selittää sen avulla, että se saattaa aloittaa epäonnistumisten kehän, joka näyttäisi johtavan koulusopeutumattomuuden ja alkoholi-ongelmien kautta pitkäaikaistyöttömyyteen (Kokko & Pulkkinen 2000a). Pitkäaikaistyöttömyys oli tutkimuksessamme määritelty siten, että se kuvasi vaikeaa työelämästä syrjäytymistä. Epäonnistumisten kehältä oli kuitenkin mahdollista päästä pois. Merkitykselliseksi tekijöiksi, erityisesti aggressiivisille lapsille, työelämässä menestymisen

kannalta osoittautuivat prososiaalinen käyttäytyminen ja lapsilähtöinen kasvatus, jotka vähensivät huomattavasti työelämästä syrjäytymisen todennäköisyyttä (Kokko & Pulkkinen 2000a).

Emotion ja käyttäytymisen säätelyn mallin (Pulkkinen 1994) mukaan käyttäytymisstrategiat (A- D) kuvaavat yksilöiden tyypillisiä tapoja ratkaista ristiriitatilanteita. Ne ovat jossain määrin pysyviä, mutta niihin vaikuttavat myös mm. kulloisetkin tilanetekijät ja kasvatus. Tämä on tärkeä huomio aggressiivisten lasten sosiaalisen kehityksen - tässä tapauksessa erityisesti pitkäaikaistyöttömäksi joutumisen - kannalta. Lapsen aggressiivinen käyttäytyminen ei siis välttämättä ole pysyvää, vaan siihen voidaan ja pitää puuttua jo varhain kehityksen kuluessa. Aggressiivisuuden haittavaikutusten ehkäisemisen kannalta olisi tärkeää, että vanhemmille annettaisiin riittävästi tietoa ja opastusta erilaisista kasvatusten menetelmistä (ks. Collins, Maccoby, Steinberg, Hetherington & Bomstein 2000). Kasvattajille olisi olennaisen tärkeää ymmärtää, että lapsen aggressiivisuuden tukahduttaminen ilman vaihtoehtoisten käyttäytymismallien tarjoamista voi johtaa vakaviin psyyken ongelmiin (Kokko & Pulkkinen 2000b). Jos aggressiiviselle lapselle opetetaan vaihtoehtoisena käyttäytymisstrategiana prososiaalinen, konstruktiiivinen ristiriitatilanteiden ratkaisumalli, aggressiivinen käyttäytyminen voi vähentyä itsestään. Onkin osoitettu, että prososiaalisia taitoja on mahdollista opettaa lapsille (esim. Eisenberg & Fabes 1998).

Lapsen omien sosiaalisten taitojen ja vanhempien kasvatuskäytön ohella monet ulkoisetkin tekijät suuntaavat lapsen kehitystä. Monet näistä tosin kytkeytyvät kotoa tuleviin vaikutteisiin. Esimerkiksi tapahtumien ketju, joka johtaa siihen, että jotkut nuoret etsiytyvät epäsosiaalisiin toveriryhmiin, alkaa kotoa. Vanhemmat voivat vaikuttaa lastensa tovereiden valintaan monin tavoin, mm. rohkaisemalla tietynlaisiin harrastuksiin. Se mikä näyttää tovereiden vaikutukselta alkaa itse asiassa jo kotona varhaisemmassa kehitysvaiheessa. Lapsen herkkyys toverivaikutuksille riippuu vanhempien ja lasten välisen suhteen laadusta. Nuoret, joiden vanhemmat ovat lapsilähtöisiä, ovat todennäköisesti vähemmän alttiita tovereiden paineelle kuin ne, joiden vanhemmat toimivat aikuislähtöisesti.

Varteenotettavia ovat nekin tutkimustulokset, jotka osoittavat koulun ja opettajien mahdollisuuksia edistää lasten sosiaalisten taitojen omaksumista kodin olosuhteista riippumatta (Kellam, Ling, Meirsa, Brown & Jalongo 1998). Koulu voi asettaa lapselle normeja, vaikka koti ei asettaisikaan, ja opettaa lasta kohtaamaan muita ihmisiä.

Vapaa-ajan toiminnan sisältö on myös merkittävä kehitykseen vaikuttava tekijä. Psykologisissa tutkimuksissa on todettu, että kerhotoimintaan osallistuminen on tärkeää kehitykselliseen riskiryhmään kuuluville. Amerikkalaisen tutkimuksen mukaan yhteen tai useampaan opetussuunnitelman ulkopuoliseen toimintaan osallistuneet nuoret keskeyttivät vähemmän koulunkäyntiään ja syyllistyivät aikuisikään mennessä vähemmän rikoksiin kuin ne, jotka eivät osallistuneet koulun puitteissa järjestettyyn toimintaan (Mahoney & Cairns 1997). Suojaava vaikutus oli erityisen merkittävä niiden oppilaiden keskuudessa, joiden elämässä kasautuivat monet riskitekijät: koulusaavutusten ja sosiaalisten taitojen heikkous, aggressiivisuus ja vanhempien heikko sosiaalinen asema. Muissa tutkimuksissa on todettu vastaavasti, että aikuisten ohjaamaan toimintaan osallistuminen on yhteydessä vähäisempään päihteiden käyttöön (Youniss, Yates & Su 1997) ja todennäköisempään opintojen jatkamiseen oppivelvollisuuskoulun jälkeen (Melnick, Vanfossen & Sabo 1988). Nämä myönteiset vaikutukset näkyvät erityisesti alemmissa sosiaaliryhmissä, joissa vanhempien mahdollisuudet rakentavan ajankäytön järjestämiseen nuorelle ovat vähäisemmät.

KIRJALLISUUTTA

Bergman, L. R., Eklund, G., & Magnusson, D. (1991): "Studying individual development: Problems and methods". Teoksessa D. Magnusson, L. R. Bergman, G. Rudinger, & B. Törestad (toim.), *Problems and methods in longitudinal research: Stability and change*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 1-27.

Bierman, K. L., Smoot, D. L., & Aumiller, K. (1993): "Characteristics of aggressive-rejected, aggressive

(nonrejected), and rejected (nonaggressive) boys". *Child Development*, 64, 139-151.

Caspi, A., Wright, B. R. E., Moffitt, T. E., & Silva, P. A. (1998): "Early failure in the labor market: Childhood and adolescent predictors of unemployment in the transition to adulthood." *American Sociological Review*, 63, 424-451.

Collins, W. A., Maccoby, E. A., Steinberg, L., Hetherington, E. M. & Bornstein, M. H. (2000): "Contemporary research on parenting: The case for nature and nurture." *American Psychologist*, 55, 218-232.

Eisenberg, N. & Fabes, R. A. (1998): "Prosocial development." Teoksessa W. Damon (sarjan toim.) & N. Eisenberg (vol. toim.), *Handbook of child psychology: Vol. 3. Social, emotional, and personality development* (5. painos; s. 701-778). New York: Wiley.

Fergusson, D. M., Horwood, L. J., & Lynskey, M. T. (1997): "The effects of unemployment on psychiatric illness during young adulthood." *Psychological Medicine* 27, s. 371-381.

Feshbach, S., & Feshbach, N. D. (1986): "Aggression and altruism: A personality perspective." Teoksessa C. Zahn-Waxler, E. M. Cummings, & R. Iannotti (toim.), *Altruism and aggression. Biological and social origins* Cambridge: Cambridge University Press. s. 189-217.

Hämäläinen, M., & Pulkkinen, L. (1996): "Problem behavior as a precursor of male criminality". *Development and Psychopathology* 8, s. 443-455.

Kellam, S. G., Ling, X., Meersca, R., Brown, C. H. & Ialongo, N. (1998): "The effect of the level of aggression in the first grade classroom on the course and malleability of aggressive behavior into middle school." *Development and Psychopathology* 10, s.165-185.

Kokko, K. (2000): "Pitkäaikaistyöttömyyttä ennakoivat tekijät ja pitkäaikaistyöttömyyden yhteydet psyykkiseen pahoinvointiin." *Nuorisotutkimus* 18, s. 8-16.

Kokko, K. & Pulkkinen, L. (2000a): "Aggression in childhood and long-term unemployment in adulthood: A cycle of maladaptation and some protective factors." *Developmental Psychology* 36, s. 463-472.

Kokko, K. & Pulkkinen, L. (2000b): "Breaking the cycle of maladaptation." *Prevention & Treatment*, 3, artikkeli 36. Nähtävillä WWW-osoitteessa: <http://journals.apa.org/prevention/volume3/toc-dec12-00.html>.

Kokko, K., Pulkkinen, L. & Puustinen, M. (2000): "Selection into long-term unemployment and its psychological consequences." *International Journal of Behavioral Development* 24, s. 310-320.

Kokkonen, M., Kinnunen, T. & Pulkkinen, L. (painossa): "Direct and indirect effects of adolescent self-control of emotions and behavioural expression on adult health outcomes." *Psychology and Health*.

Kokkonen, M. & Pulkkinen, L. (1999): "Emotion regulation strategies in relation to personality characteristics indicating low and high self-control of emotions." *Personality and Individual Differences* 27, s. 913-932.

Loeber, R., & Hay, D. (1997): "Key issues in the development of aggression and violence from childhood to early adulthood." *Annual Review of Psychology* 48, s. 371-410.

Mahoney, J. L. & Cairns, R. B. (1997): "Do extracurricular activities protect against early school dropout?" *Developmental Psychology* 33, s. 241-253.

Melnick, M. J., Vanfossen, B. E. & Sabo, D. F. (1988): "Developmental effects of athletic participation among high school girls." *Sociology of Sport Journal* 5, s. 22-36.

Mortimer, J. T. (1994): "Individual differences as

precursors of youth unemployment." Teoksessa A. C. Petersen & J. T. Mortimer (toim.), *Youth unemployment and society*. Cambridge: Cambridge University Press. s. 172-198.

Männikkö, K. & Pulkkinen, L. (painossa): "Parenting and personality styles: A long-term longitudinal approach." Teoksessa J. R. M. Gerris (toim.), *Dynamics of parenting*. Leuven, Belgia: Garant-Uitgevers.

Pulkkinen, L. (1982): "Self-control and continuity from childhood to late adolescence." Teoksessa B. P. Baltes, & O. G. Brim, Jr. (toim.), *Life-span development & behavior*. Vol. 4. Orlando, FL: Academic Press. s. 63-105.

Pulkkinen, L. (1994): "Emotion sääätely kehityksessä." *Psykologia* 29, s. 404-418.

Pulkkinen, L. (1995): "Behavioral precursors to accidents and resulting physical impairment." *Child Development* 66, s. 1660-1679.

Pulkkinen, L. (toim.) (1996): *Lapsesta aikuiseksi*. Jyväskylä: Atena.

Pulkkinen, L. & Hämäläinen, M. (1995): "Low self-control as a precursor to crime and accidents in a Finnish longitudinal study." *Criminal Behaviour and Mental Health* 5, s. 424-438.

Pulkkinen, L., Hölsä, H. & Kokko, K. (2000): "Individual and environmental factors in childhood as antecedents of good psychosocial functioning in mid-adulthood." Arvioitavana olevana käsikirjoitus.

Pulkkinen, L., Ohranen, M. & Tolvanen, A. (1999): "Personality antecedents of career orientation and stability among women compared to men." *Journal of Vocational Behavior* 54, s. 37-58.

Pulkkinen, L. & Pitkänen, T. (1994): "A prospective study of the precursors to problem drinking in young adulthood." *Journal of Studies on Alcohol* 55, s. 578-587.

Rönkä, A., Ohranen, M. & Kokko, K. (1996): "Ketä lama kosketti? Aikuisten työurien seuranta v. 1986-1995." *Kasvatus* 27, s. 463-477.

Volling, B. L., MacKinnon-Lewis, C., Rabiner, D., & Baradaran, L. P. (1993): "Children's social competence and sociometric status: Further exploration of aggression, social withdrawal, and peer rejection." *Development and Psychopathology* 5, s. 459-483.

Youniss, J., Yates, M. & Su, Y. (1997): "Social integration: Community service and marijuana use in high school seniors." *Journal of Adolescent research* 12, s. 245-262.

Kirjoittajista Katja Kokko on väitöskirjaa valmisteleva tutkijakoulutettava Jyväskylän yliopiston Psykologian laitoksen Ihmisen kehitys ja sen riskitekijät - huippututkimusyksikössä, Lea Pulkkinen on puolestaan akatemiaprofessori samalla laitoksella. Kirjoitus perustuu esitelmään Tieteen päivillä 2001.